

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ว่าด้วยความเป็นมาของโรงเรียนสาธิต

ตอนที่ 2 ว่าด้วยสังคมและฐานะทางสังคม

ตอนที่ 3 ว่าด้วยงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางสังคม

ตอนที่ 1 ความเป็นมาของโรงเรียนสาธิต

โรงเรียนสาธิตมีจุดกำเนิดในทวีปยุโรป แนวความคิดที่จะมีโรงเรียนสาธิตในสถาบันฝึกหัดครู ได้เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1654 เมื่อ Earnest, Duke of Gotha ได้เสนอความคิดเห็นว่า นักศึกษาฝึกหัดครูควรได้เรียนภาคปฏิบัติในสิ่งที่ตนจะต้องทำการสอนด้วย จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1788 โรงเรียนสาธิตสำหรับการฝึกหัดครูแห่งแรกก็ได้ถูกจัดตั้งขึ้นที่กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน เพื่อให้ให้นักศึกษาฝึกหัดครูได้มีโอกาสสังเกตการสอนในโรงเรียน และได้ฝึกทำการสอนจากโรงเรียนจริง ๆ โรงเรียนสาธิตที่เป็นของรัฐถือกำเนิดในประเทศฝรั่งเศส ต่อมาได้มีการจัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นอีกในประเทศสวีเดนและมาแพร่หลายเจริญก้าวหน้าที่สุดที่ประเทศสหรัฐอเมริกา จากนั้นแนวความคิดที่จะจัดให้มีโรงเรียนสาธิตในสถาบันฝึกหัดครูเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตครูก็ได้แพร่หลายไปทั่วโลก (Wichit Srisa-an 1963 : 2-5 อ้างถึงใน อมร พรหมมีฤทธิ 2511 : 11-13)

ในประเทศไทย เคยตั้งโรงเรียนที่มีลักษณะเหมือนโรงเรียนสาธิต เมื่อ พ.ศ. 2475 ชื่อว่าโรงเรียนประถมวัดหัวลำโพง เป็นโรงเรียนฝึกหัดสอนหรือฝึกหัดงานของแผนกวิชาครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่สนามกีฬาแห่งชาติ และได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า โรงเรียนหอวัง อาจารย์ใหญ่คือ หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล โรงเรียนนี้ทำหน้าที่เป็นโรงเรียนฝึกสอนของแผนกฝึกหัดครู ชั้นประโยคครูมัธยมในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และได้ทำหน้าที่ของโรงเรียนสาธิตจนถึงปี พ.ศ. 2487

จึงโคลงเล็กไป ต่อมากรมการฝึกหัดครู ได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นเป็นแห่งแรก คือ โรงเรียนสาธิตปทุมวัน เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2496 ปัจจุบัน คือโรงเรียนมัธยมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ในปี พ.ศ. 2499 ก็ได้เปิดโรงเรียนประถมสาธิต ประสานมิตรและโรงเรียนมัธยมสาธิตประสานมิตรขึ้นในปีเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันคือโรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และโรงเรียนมัธยมสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ส่วนคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตั้งโรงเรียนสาธิตแทนโรงเรียนหอวังที่ถูกล้มเลิกไปในปี พ.ศ. 2501 และตั้งชื่อใหม่ว่าโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2514 ได้มีการก่อตั้งโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ขึ้น โดยทำการสอนในระดับประถมก่อน แล้วจึงขยายไปถึงระดับมัธยม และในปี พ.ศ. 2517 จึงได้มีการตั้งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ทางโรงเรียนมีโครงการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา แล้วจึงรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษา โดยแบ่งงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือ สาธิตฝ่ายประถม และสาธิตฝ่ายมัธยม ส่วนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นโรงเรียนที่จัดให้มีการศึกษาเฉพาะในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

ตอนที่ 2 สังคมมิติและฐานะทางสังคมมิติ

สังคมมิติได้มีมาเป็นเวลานาน โมเรโน (J.L. Moreno) เป็นนักจิตวิทยาที่เครีเริ่มสร้างขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1934 เขาได้รวบรวมแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมมิติ การเตรียมงานทดลองจนวิธีการใช้สังคมมิติไว้อย่างละเอียดคือนหนังสือเรื่อง Who Shall Survive และหลังจากนั้นความนิยมในเรื่องสังคมมิติก็แพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางคานจิตวิทยาสังคม และทางคานสังคมวิทยา ตลอดจนได้มี

การปรับปรุงในด้านการใช้และเทคนิคต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้นเป็นลำดับ

โมเรโน (Moreno) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคมมิติว่า "เป็นการศึกษาทางจิตศาสตร์เกี่ยวกับคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล เป็นการทดสอบเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากการใช้วิธีการทางปริมาณตัวเลข" เขาได้ย้ำถึงความคิดว่าสังคมมิติควรจะจัดอยู่ในศาสตร์ (Science) แขนงหนึ่ง เช่นเดียวกับศาสตร์ชนิดอื่น ๆ เพียงแต่ว่าเป็นศาสตร์ที่เกิดจากการวิวัฒนาการของกลุ่ม รวมถึงการจัดระบบของตำแหน่งความสัมพันธ์ของบุคคลภายในกลุ่มซึ่งจะเน้นหรือมุ่งความสนใจไปสู่ความเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจของบุคคลในกลุ่มออกมาในเชิงเลขจำนวนเท่านั้น (Moreno 1953 : 51 อ้างถึงใน นวลศิริ เปาโรหิตย์ ม.ป.ป. : 5)

สังคมมิติเป็นแบบทดสอบชนิดหนึ่งที่ใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม ช่วยชี้ให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์ที่มีอยู่และระหว่างสมาชิกในกลุ่มและเป็นแนวทางในอันที่จะเข้าใจถึงโครงสร้างของกลุ่มโดยตรง (Northway 1955 : 3 อ้างถึงใน บุญยิ่ง เจริญยิ่ง 2508 : 2)

กรอนลันด์ (N.E. Gronlund) กล่าวถึงการศึกษาโดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติว่า จะทำให้ทราบความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเพื่อนของนักเรียนได้ เพราะเป็นเทคนิคที่ใช้สำหรับประเมินการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนของนักเรียน และสำหรับตัดสินโครงสร้างทางสังคมภายในกลุ่ม (Gronlund 1959 : 1) ซึ่งจะชี้แนะให้เห็นถึงความต้องการของนักเรียนในการเลือกผู้ที่เขาพึงพอใจที่จะคบค้าสมาคมด้วยและยังได้กล่าวถึงบุคคลประเภทที่มีเพื่อนฝูงมากหรือมีฐานะทางสังคมมิติสูงว่า บุคคลเหล่านี้มักจะมีสภาพจิตใจและสุขภาพจิตที่ดีกว่าบุคคลประเภทที่ไม่มีเพื่อน หรือมีฐานะทางสังคมมิติต่ำ ซึ่งมักจะมีปัญหาทางจิตใจมาก และในบางคนจะมีความกระวนกระวายใจในระดับสูง

นอร์ทเวย์ (Northway) กล่าวถึง ฐานะทางสังคมมิติว่าเป็นดัชนีตัวหนึ่งที่จะชี้ให้เห็นว่าบุคคลนั้นได้ประพฤติตนให้เข้ากับขนบธรรมเนียมของสังคมอย่างไร ซึ่งสถานภาพทางสังคมของบุคคล ทักษะของบุคคล ตลอดจนการปรับปรุงตัวให้เข้ากับสังคม และการมีส่วนร่วมในสังคมของแต่ละบุคคล น่าที่จะเป็นเครื่องชี้ฐานะทางสังคมมิติของบุคคลนั้นได้ โดยคะแนนสังคมมิติจะเป็นเงาสะท้อนให้เห็นว่า บุคคลนั้นได้พยายามกระทำ การอันเป็นที่ยอมรับนับถือของกลุ่มเพียงใด (Northway 1953 : 29-30)

เครื่องมือที่ใช้วัดความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม เรียกว่า แบบทดสอบทางสังคมมิติ (Sociometric Test) และเครื่องแสดงผลของการทำสังคมมิติ เรียกว่า แผนภาพสังคมมิติ (Sociogram) โดยที่แบบทดสอบทางสังคมมิติจะประกอบด้วยคำถามที่ขอให้บุคคลเลือกผู้ที่เขาต้องการสนิทสนมและร่วมทำงานด้วยในสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งคำถามจะต้องจัดทำขึ้นด้วยความระมัดระวังตามลักษณะของธรรมชาติของแต่ละกลุ่ม ส่วนแผนภาพสังคมมิตินั้นจะบอกให้ทราบว่าในกลุ่มนั้น ๆ สมาชิกมีความสัมพันธ์กันเป็นอย่างไรบ้าง มีกลุ่มย่อยกี่กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีใครบ้าง ผู้ใดมีเพื่อนชอบมาก หรือน้อยเพียงใด

ตามหลักสากลโดยทั่วไป การแบ่งคะแนนสังคมมิติ มักนิยมทำกันโดยใช้หลักแบ่งตามเปอร์เซ็นต์ หรือควอไทล์ โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

1. กลุ่มเด็กที่ได้รับความนิยมมาก หมายถึง เด็กที่อยู่ในควอไทล์ที่ 4 ได้รับความนิยมมากกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป จัดเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิติสูง
2. กลุ่มเด็กที่ได้รับความนิยมรองลงมา หมายถึง เด็กที่อยู่ในควอไทล์ที่ 3 ได้รับความนิยมระหว่าง 75-50 เปอร์เซ็นต์ จัดเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิติค่อนข้างสูง
3. กลุ่มเด็กที่ได้รับความนิยมต่ำกว่าปกติ หมายถึง เด็กที่อยู่ในควอไทล์ที่ 2 ได้รับความนิยมระหว่าง 50-25 เปอร์เซ็นต์ จัดเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิติค่อนข้างต่ำ
4. กลุ่มเด็กที่ได้รับความนิยมน้อย หมายถึง เด็กที่อยู่ในควอไทล์ที่ 1 ได้รับความนิยมระหว่าง 25-0 เปอร์เซ็นต์ จัดเป็นกลุ่มที่มีฐานะทางสังคมมิติต่ำ (นวลศิริ เปาโรหิตย์ น.ป.ป. : 29)

นอกจากการแบ่งคะแนนสังคมมิติเป็นเปอร์เซ็นต์หรือควอไทล์แล้ว ยังมีการแบ่งคะแนนสังคมมิติในลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น การแบ่งคะแนนสังคมมิติโดยการแปลงคะแนนไปในหลักของความน่าจะเป็น ซึ่งการแบ่งคะแนนสังคมมิติในลักษณะนี้สามารถทำได้รวดเร็วกว่าในแบบการแบ่งตามเปอร์เซ็นต์หรือควอไทล์มาก โดยนักจิตวิทยาชื่อ บรอนเฟินเบร็นเนอร์ (Bronfenbrenner) ได้เสนอวิธีแปลงคะแนนในรูปของความน่าจะเป็น หมายความว่าคะแนนทุกคะแนนจะถูกนำมาคิดและแปลงออกมาในรูปของ Probability และควยการวัดแบบนี้ คะแนนที่ได้ไม่ว่าจะเป็นจากข้อทดสอบอะไรก็ตาม จะสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้โดยตรง เนื่องจากข้อมูลทางคณิตศาสตร์ ได้มีการแปลงให้อยู่ในระบบที่เหมือนกันแล้ว คือถ้ากลุ่มที่มีสมาชิกจำนวน

10-50 คน ใช้ข้อทดสอบที่มีคำถามตั้งแต่ 1 ถึง 3 ข้อ และมีทางเลือกตั้งแต่ 1 ถึง 5 ทาง ในแต่ละห้อง อาจจะใช้วิธีหาค่าทางคะแนนกับคะแนนความน่าจะเป็นที่มันนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ได้ ซึ่งเกณฑ์ในการให้คะแนนทางสังคมมิติในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ของบรอนเฟินเบรนเนอร์ ดังในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์ในการให้คะแนนทางสังคมมิติในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามเกณฑ์ของบรอนเฟินเบรนเนอร์

จำนวนทางเลือก ในแต่ละสถานการณ์	1 สถานการณ์		2 สถานการณ์		3 สถานการณ์	
	เกณฑ์ต่ำ	เกณฑ์สูง	เกณฑ์ต่ำ	เกณฑ์สูง	เกณฑ์ต่ำ	เกณฑ์สูง
1	ไม่มี	4	ไม่มี	6	0	8
2	ไม่มี	6	0	9	1	12
3	0	7	1	11	3	15
4	0	8	2	13	5	18
5	1	9	4	16	9	22

(Bronfenbrenner: cited by Gronlund 1959 : 67)

อนึ่งในการใช้แบบทดสอบทางสังคมมิติกับกลุ่มใด ๆ ก็ตาม จำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในระหว่างสมาชิกของกลุ่มเสียก่อน ถ้าระยะความสัมพันธ์กันนานหรือเกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกันแล้ว ย่อมที่แน่นอนจะมีคุณค่าและมีความแน่นอนยิ่งขึ้น (Walter, Steffler and Edelfet, 270) ซึ่งหากนำไปใช้อย่างถูกต้องวิธีตรงตามเป้าหมายของแบบทดสอบแล้ว สังคมมิติจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่งกับการเข้าใจความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม ทำให้รู้ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนและลักษณะของกลุ่มย่อยต่าง ๆ ภายในห้องเรียน ตลอดจนรายละเอียดเกี่ยวกับฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนแต่ละคน เป็นผลทำให้ผู้ให้เกิดความเข้าใจกลุ่มใดดียิ่งขึ้น

ตอนที่ 3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางสังคมมิติ

งานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ กับฐานะทางสังคมมิติของบุคคล มีทั้งในประเทศและต่างประเทศดังต่อไปนี้

ฐานะทางสังคมมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับฐานะทางสังคมมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีผู้ศึกษาวิจัยไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

สุข เกษชัย (2506:441) ได้ทำการศึกษาระยะยาวถึงตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนวัยรุ่นคน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกัน เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และยังพบอีกว่านักเรียนที่ไม่มีเพื่อนในห้องเรียน จะทำให้การเรียนไม่ดีเท่าที่ควรและในบางครั้งจะทำให้ไม่ยอมเรียน และจากการศึกษาสังคมมิติพบว่า นักเรียนที่มีคนเลือกน้อยหรือไม่มีคนเลือกนั้น บิดามารดา ผู้ปกครอง หรืออาจารย์ประจำชั้นต่างก็ให้ความเห็นว่านักเรียนคนนั้นมีความสัมพันธ์กับเพื่อนไม่ดี เช่นเดียวกับ วัฒนา พุ่มเล็ก (2513 : 68-71) ที่ทำการศึกษเปรียบเทียบของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงกับนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ โดยศึกษานักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า องค์ประกอบทางความสัมพันธ์กับเพื่อนวัยเดียวกัน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของครอบครัวหนึ่งที่เป็นเครื่องบอกถึงความแตกต่างของคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยเป็นไปในทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ นิภาพร จินดาวัฒน (2512 : 44) ที่ทำการศึกษาค่าความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวัดจากคะแนนรวมในการสอบประจำภาค กับความสามารถในการปรับตัวในสังคม ซึ่งวัดจากคะแนนในการตอบแบบสอบถามสังคมมิติ และ "ใครเลย" ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทพศิรินทร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการปรับตัวในสังคมอย่างมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ บุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2508 : 39-40) ยังได้ใช้เทคนิคทางสังคมมิติในการศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนที่มี

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้รับเลือกจากเพื่อนมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ คือ นักเรียนที่เรียนอ่อนมักจะไม่ได้รับเลือกจากเพื่อนร่วมห้องในทางสังคมมิติ ส่วนนักเรียนที่เรียนดีและปานกลางจะได้รับเลือกจากเพื่อนเสมอ และลักษณะของนักเรียนที่จะได้รับเลือกจากเพื่อนมากคือลักษณะไม่ซ้อาย เป็นคนสวย ไม่โกร่งง่ายมีเพื่อนฝูงมากมายและนั่งเรียบร้อยในชั้นของตน ส่วนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มีงานวิจัยของอีกหลายท่านที่ศึกษา เช่นทองพล บุณอิ่ง (2516 : 54-55) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่าฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนทั้ง 2 ระดับชั้นดังกล่าวมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .4143$ และ $.5260$ ตามลำดับ) ส่วนประสาร มาลากุล ณ อุษยา และคณะ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถ" พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และปีที่ 7 โรงเรียนสาขิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กับที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปกติ จะมีลักษณะพฤติกรรมทางสังคม หรือฐานะทางสังคมมิติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 (ประสาร มาลากุล ณ อุษยา และคณะ 2530 : 44-53) นั่นคือฐานะทางสังคมมิติ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั่นเอง เช่นเดียวกับ รัตนา ทวงแก้ว (2527 : 45) ที่พบว่าฐานะทางสังคมมิติมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการศึกษากับนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่ 3 รวมทุกสาขาวิชา และเมื่อแยกเป็นนิสิตสาขาวิชา คือ การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา (มนุษยศาสตร์/สังคมศาสตร์) พลศึกษาและศิลปศึกษา ($r = .127, .4418, .4245, .3773, .4068$ และ $.3661$ ตามลำดับ) ขณะเดียวกัน ปนัคคา นิลพังกา (2527 : 63) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนในโรงเรียนที่สอนในระดับมัธยมศึกษา สังคฤกษ์สามัคคีศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดในการจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ ปีที่ 3 และ ปีที่ 6 เมื่อใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภท

สำหรับการวิจัยในต่างประเทศนั้น มีงานวิจัยที่รายงานเกี่ยวกับฐานะทางสังคมมิติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งนี้ บอนนี และลาฟริน (Boney and Laughlin : cited by Gronlund 1959 : 193-194) ทำการศึกษาเรื่องของสังคมมิติของนักเรียนเกรด 2 ถึง 7 พบความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าอยู่ระหว่าง .14-.36 แตกต่างกันตามระดับชั้น ส่วนบราวน์ (Brown : cited by Gronlund 1959 : 194) ทำการศึกษาเรื่องของสังคมมิติของนักเรียนมัธยมศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยทางการเรียน (Scholastic average) ของนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติสูงสุดจะสูงกว่านักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติต่ำสุด เช่นเดียวกับบอนเน (Bonney อ้างถึงใน ยุพิน นิสัยนต์ 2515 : 12) ที่ทำการศึกษา นักศึกษาในมหาวิทยาลัย พบว่านักศึกษาที่ได้คะแนนจากแบบทดสอบทางสังคมมิติสูง จะมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับคะแนนจากแบบทดสอบสังคมมิติต่ำ นอกจากนี้ ฮาวิล (Havill 1969 : 1865 - A) ยังได้ทำการศึกษาในกลุ่มเด็กนักเรียนที่มีอุปสรรคในการฟังที่กำลังเรียนอยู่ในระดับเกรด 4 ขึ้นไป โดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติ พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าค่าเฉลี่ย จะมีฐานะทางสังคมมิติสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยที่ฐานะทางสังคมมิติมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ฐานะทางสังคมมิติกับระดับเชาว์ปัญญา

ตัวแปรที่มีผู้สนใจศึกษาอีกตัวแปรหนึ่งคือ ระดับเชาว์ปัญญา เช่น ปนัคคา นิลหงา (2527 : 62-63) ที่ทำการวิเคราะห์ฐานะทางสังคมมิติของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยในระดับเชาว์ปัญญา เป็นตัวแปรหนึ่งที่ใช้จำแนกนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติต่างกัน ปรากฏว่าระดับเชาว์ปัญญา สามารถรวมกับตัวแปรอื่น ๆ ในการจำแนกนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในชั้นที่ศึกษาคือมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 3 และ ปีที่ 6 โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับเชาว์ปัญญา ยังเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญเป็นอันดับที่ 2 รองลงมาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมิติต่างกันด้วย

ในต่างประเทศ บอนเน (Bonney 1955 : 481-495) ได้รายงานผลจากการศึกษาสังคมมิติและระดับเชาวน์ปัญญาของเด็กนักเรียนที่เรียนอยู่ระดับเกรด 2 ว่า เด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติสูง จะมีพิสัยของคะแนนระดับเชาวน์ปัญญา (I.Q.) จาก 111 ถึง 135 ในขณะที่เด็กที่มีฐานะทางสังคมมิติต่ำ มีพิสัยของคะแนนระดับเชาวน์ปัญญา อยู่ในช่วง 89 ถึง 129 ส่วนกรอนลันด์ (Gronlund 1959 : 190-191) ได้รายงานว่ามีการศึกษาที่พบความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมิติกับระดับเชาวน์ปัญญาของนักเรียนเกรด 2 ถึง เกรด 7 คือ 0.32, 0.34, 0.31, 0.45, 0.31 และ 0.27 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแวน เอ็กมันด์ (Egmond 1961 : 80-90) ที่ได้ศึกษากับนักเรียนระดับเกรด 2 ถึง เกรด 5 แล้วพบว่า ระดับเชาวน์ปัญญา มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลและการยอมรับของเพื่อน เช่นเดียวกับ เซลส์ และรอฟฟ์ (Seles and Roff : Cited by Gordon 1975 : 169) ที่ศึกษานักเรียนในระดับ เกรด 4 ถึง เกรด 7 แล้วพบว่า ระดับเชาวน์ปัญญา มีความสัมพันธ์กับความเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับเชาวน์ปัญญาสามารถทำนายความเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนได้ประมาณ 5 ถึง 10 เปอร์เซ็นต์

ฐานะทางสังคมมิติกับนิสัยในการเรียน

การศึกษาในเรื่องของฐานะทางสังคมมิติกับนิสัยในการเรียนนั้น การวิจัยยังพบได้ไม่มากนักโดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ โดยที่ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากนิสัยในการเรียนที่จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งนิสัยในการเรียนนั้นหมายถึง แบบแผนการปฏิบัติในการเรียนที่แต่ละบุคคลได้ประพฤติปฏิบัติเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัยจะแสดงออกเป็นประจำในรูปของพฤติกรรม และแบบแผนพฤติกรรมที่ใคร่ประพฤติปฏิบัตินี้ย่อมปรากฏออกมาให้เห็นได้ในชั้นเรียน ซึ่งน่าจะมีผลต่อการยอมรับของเพื่อนหรือฐานะทางสังคมมิติ แมคคอกซ์ (Maddox 1963 : 9) อ้างถึงใน ประหยัค ทองมาก 2518 : 15) กล่าวถึงบุคคลที่มีนิสัยในการเรียนที่ดีว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ มีสุขภาพจิตดี มีการปรับปรุงแนวทางและวิธีการทำงานโดยการวางแผนแบ่งเวลาเรียนและเวลาทำงานใหม่มีประสิทธิภาพ สามารถลดความวิตกกังวลและความตื่นเต้นประหม่าลงได้ควรวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งในใจของตนเอง อันเป็น

ส่วนหนึ่งในการพัฒนาตนเอง ซึ่ง เฟรสคอต (Prescott 1957 : 14-51 อ้างถึงใน สุข เกษชัย 2506 : 1-2) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางการพัฒนาตนเองที่จะมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบทางความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนวัยเดียวกันด้วย

ฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติ

การศึกษาเกี่ยวกับฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติของ หลุย บูดอง (2516 : 54-55) พบว่าในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อภาพแห่งตน (Self Concept) หรือที่ปัจจุบันเรียกว่าทัศนคติทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งก่อนหน้านั้นได้มีผู้ศึกษาในแนวนอนไว้แล้วคือ บังอร เสตนันท์ (2512 : 63) ที่ทำการศึกษาในเด็กนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 13-16 ปี และกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และพบในทำนองเดียวกันว่า เด็กวัยรุ่นที่มีสถานภาพทางสังคมหรือฐานะทางสังคมมีสูง มีแนวโน้มจะมีการยอมรับตนเอง หรือมีทัศนคติที่ดีกว่าเด็กวัยรุ่นที่มีสถานภาพทางสังคมต่ำหรือฐานะทางสังคมมีต่ำ

ส่วนการศึกษาจากบทความ และผลงานวิจัยของต่างประเทศมีดังนี้คือ กรอนลันด์ (Gronlund 1959 : 179) ได้กล่าวถึง นักเรียนที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้หรือมีฐานะทางสังคมมีต่ำจากการตอบแบบทดสอบทางสังคมมี มักจะประมาณตัวเองในลักษณะที่ต่ำกว่าปกติ และเปรียบเทียบตนเองอย่างไม่เป็นที่พึงพอใจกับผู้อื่น นั่นคือนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีต่ำ มักเป็นคนที่มีทัศนคติต่ำนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาร์. จี. คูเลน และ เอช. เอส. เบรทซ์ (Kahlen and Bretsch 1947 : 122-132) ที่ทำการศึกษาวิจัยโดยให้นักเรียนเกรด 9 ตอบแบบสอบถามของ Moeoney Problem Check List ได้ข้อสรุปว่านักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีต่ำตอบปัญหาส่วนตัวในระดับที่ทำให้เกิดความลำบากใจบ่อย ๆ มากกว่านักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีสูง ในขณะที่วอล์ก (Walking 1959 : อ้างถึงใน ฉวี กาญจน์ 2512 : 6) ทำการศึกษาถึงการรู้สึกถึงการยอมรับทางสังคมของเด็กจากครอบครัวที่ปรับตัวในสังคมต่างกัน พบว่า เด็กจากครอบครัวที่ปรับตัวไม่ดีในสังคม มีความรู้สึกว่าเป็นที่ยอมรับในสังคมน้อยกว่าเด็กจากครอบครัวที่ปรับตัวได้ดีในสังคม สำหรับการศึกษาความสัมพัทธ์นั้น คูเปอร์สมิท (Coopersmith 1959 : 87-94 Cited by Guardo 1969 : 320) ได้ทำการ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตรานอ้ศนกับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนในระดับเกรด 5 และเกรด 6 ที่มีอายุ 10-12 ปี พบว่า อัตรานอ้ศนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.37 เช่นเดียวกับที่ กอโด (Guardo 1969 : 320-322) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตรานอ้ศนกับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนในระดับเกรด 6 โดยแยกทำการศึกษาทั้งชายและหญิง พบว่าอัตรานอ้ศนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในกลุ่มนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และกลุ่มนักเรียนทั้งหมด นั่นคือผู้ที่มีฐานะทางสังคมมิตินักเรียนสูง จะมีอัตรานอ้ศนสูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางสังคมมิตินักเรียนต่ำ และต่อมา ริชมอนด์ และ ไวท์ (Richmond and White 1971 : 425-429) ได้ทำการศึกษาโดยใช้สังคมมิตินักเรียนในการทำอัตรานอ้ศนของเด็กนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 จำนวน 204 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบคาร์แนลนอลนอล พบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นอัตรานอ้ศน และองค์ประกอบต่าง ๆ ทางด้านความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฐานะทางสังคมมิตินักเรียนกับแรงจูงใจใ้ส่มฤทธิ

สำหรับเรื่องแรงจูงใจใ้ส่มฤทธิ เป็นสิ่งที่นักจิตวิทยาการศึกษาสนใจเป็นอย่างมาก เพราะแรงจูงใจใ้ส่มฤทธิมีบทบาทที่สำคัญต่อพฤติกรรมของนักเรียน ครูและ ผู้เกี่ยวข้องกับนักเรียนพบเสมอว่า นักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมแตกต่างกัน นักเรียนที่มีแรงจูงใจใ้ส่มฤทธิสูงมักจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู มีพฤติกรรมที่เป็นที่พึงปรารถนาตามมาตรฐานของสังคมนั้น ๆ ส่วนนักเรียนที่มีแรงจูงใจใ้ส่มฤทธิต่ำก็จะไปไม่ถึงเป้าหมายของมาตรฐานที่สังคมใ้ค้ตั้งไว้ พฤติกรรมที่แสดงตามแนวภายหลังมักจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวในสังคม (ลิจิตกาตจนภรณ์ 2514 : 2-3) ซึ่ง นอร์ทเวย์ (Northway 1953 : 30) ได้กล่าวถึง การปรับตัวในสังคมว่ามีความเกี่ยวข้องอยู่กับฐานะทางสังคมมิตินักเรียนมาก ซึ่งคะแนนทางสังคมมิตินักเรียนจะเป็นเครื่องที่แสดงว่าเขาใ้ค้พยายามปรับปรุงตัวใ้เขาเข้ากับสังคมภายนอกเพียงไร

แมคเคลินแลนค (Mc Clelland อ้างถึงใน ประหยัด ทองมาก 2518 : 19) กล่าวถึงแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าหมายถึง เป้าประสงค์ของบุคคลที่จะพยายามกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้ถึงระดับมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ ถ้าบุคคลมีแรงจูงใจจะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้บรรลุผลสำเร็จอยู่ในระดับสูง แรงจูงใจนี้จะกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาทางความคิดและการกระทำ ลินด์เกรน (Lindgren 1967 : 31-34 อ้างถึงใน ประหยัด ทองมาก 2518 : 20) กล่าวว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีความทะเยอทะยาน มีการแข่งขัน และมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ส่วนคอนริท (Kornrich 1965 อ้างถึงใน วชิร ทรัพย์มี 2522 : 233-234) ได้กล่าวถึงนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำว่า นักเรียนประเภทนี้มักขาดความเพียร ปรับตัวทางอารมณ์ได้น้อยกว่า คือ จะมีปัญหาส่วนตัวและมีความก้าวร้าวมากกว่านักเรียนโดยทั่วไป ไม่ค่อยนึกถึงอนาคตของตนเองนัก ซึ่งพฤติกรรมที่แสดงออกมามีให้เห็นของแต่ละคน นำมาซึ่งมีผลต่อการยอมรับของเพื่อนควย นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยที่สนับสนุนว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับฐานะทางสังคมคือ ฮิลเลอร์ ฮิล (Hill 1966 : 811-817) ที่ได้ทำการศึกษาวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของบุคคลกวดวิชาในชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเท็กซัสเขียนอัตชีวประวัติของตน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่านิสิตที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงที่วัดจากการเขียนอัตชีวประวัติของตนนั้น แสดงตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความสุข และสามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกันได้ นอกจากนี้ เกรสเบค (Groesbeck 1957 : 514-519 อ้างถึงใน มธวิภา สุวรรณาลัย 2515 : 17-18) ยังได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของแรงจูงใจ โดยแบ่งรูปแบบของแรงจูงใจออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง กลุ่มที่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ กลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และกลุ่มที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยมิชิแกน จำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยชุดหนึ่งคือ แบบทดสอบทางสังคมมิติ ซึ่งผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจและสังคมมิติ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ฝันที่ชอบพอของเพื่อน ๆ ในกลุ่มหรือมีฐานะทางสังคมมิตินั้นเอง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและแรงจูงใจ

ไปสัมพันธ์ต่ำ เป็นผู้ที่ไม่ชอบการเข้าสังคมแต่ชอบที่จะสมาคมกับผู้ที่ฐานะทางสังคมมีค่าน้อย
ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีแรงจูงใจไปสัมพันธ์ต่ำและแรงจูงใจไปสัมพันธ์สูง เป็นผู้ที่เพื่อนๆ
ปฏิเสธที่จะให้รวมกลุ่มด้วยและมีความสามารถในการสมาคมกับเพื่อนต่ำ หรือเป็นผู้ที่มี
ฐานะทางสังคมมีค่านั่นเอง และในกลุ่มที่มีแรงจูงใจไปสัมพันธ์ต่ำและแรงจูงใจไปสัมพันธ์
ต่ำ มักเป็นผู้มีอารมณ์เสียอยู่เสมอ ชอบสงสัยและมีความรับผิดชอบต่อนาที่การทำงานต่ำ
ด้วย ซึ่งหากแบ่งเฉพาะกลุ่มที่มีแรงจูงใจไปสัมพันธ์สูงและกลุ่มที่มีแรงจูงใจไปสัมพันธ์ต่ำ
โดยที่ไม่พิจารณาแรงจูงใจไปสัมพันธ์แล้วน่าจะกล่าวได้ว่า กลุ่มที่มีแรงจูงใจไปสัมพันธ์
สูงจะมีฐานะทางสังคมมีค่าน้อยกว่ากลุ่มที่มีแรงจูงใจไปสัมพันธ์ต่ำ

ฐานะทางสังคมมีค่าน้อยและฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว

การศึกษาเกี่ยวกับฐานะทางสังคมมีค่าน้อยกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ครอบครัวนั้น บุญยิ่ง เจริญยิ่ง (2503 : 26-27) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "สังคม
มีค่าน้อยกับฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของวัยรุ่น" กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กวัยรุ่นตอนปลาย
คืออายุ 17-21 ปี ในกรุงเทพมหานคร ใช้แบบทดสอบทางสังคมมีค่าน้อยที่เกี่ยวกับ
การเลือกเพื่อนในสถานการณ์ในสภาพการเรียนและการเอน ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นที่
มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง มีแนวโน้มในการได้รับเลือกจากเพื่อนมากกว่าวัยรุ่น
ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ซึ่งผลการวิจัยที่ได้เป็นเช่นเดียวกับที่ บุญยิ่ง เจริญยิ่ง
และคาซุโอะ มียาเกะ (2510 : 153-154) ทำการศึกษาสังคมมีค่าน้อยกับฐานะทางเศรษฐกิจ
และสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ถึงปีที่ 4 พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มี
ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มักได้รับเลือกจากเพื่อนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัว
ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำซึ่งจะมีความพึงพอใจในระหว่างเพื่อนลดน้อยลงไป
และในปีถัดมา จวี กาทยี่ (2512 : 40) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบถึงความสามารถ
ในการปรับตัวในโรงเรียนระหว่างนักเรียนวัยรุ่นทั้งชายและหญิงจากครอบครัวชั้นกลาง
และชั้นต่ำ พบว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวระดับชั้นกลางและชั้นต่ำ มีความสามารถ
ในการปรับตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือนักเรียนจากครอบครัว
ชั้นกลางได้รับเลือกจากเพื่อนในห้องเรียนมากกว่านักเรียนจากครอบครัวชั้นต่ำ

ทางด้านต่างประเทศ มีการรายงานการศึกษาวิจัยของ บราวน์ (D. Brown)
 เซ็นเดอร์ (C. B. Stendler) และกรอสแมนกับไรน์เทอร์ (B. Grossman and
 J. Wrighter) โดย กรอนลันด์ (Gronlund 1959 : 209) ถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
 ฐานะทางสังคมมีคิตกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว และโดยสออคคลอง
 กันว่าฐานะทางสังคมมีคิตความสัมพันธ์ในทางบวกกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ
 ครอบครัว คือ เด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่า
 จะมีฐานะทางสังคมมีคิตสูงกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า
 และยังรายงานอีกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวต่ำ มักจะถูก
 ปฏิเสธจากเพื่อนในห้องเรียนเมื่อใช้เทคนิคทางสังคมมีคิต จากการศึกษาทางด้านจิตวิทยา
 ในชั้นเรียนของ ลินด์เกรน (Lindgren 1965 : 89-95) ที่ได้กล่าวลงใน
 บทความตอนหนึ่งว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่สูงกว่า จะอำนวยความสะดวก
 สบายให้แก่เด็กได้ ทำให้เด็กมีเวลาว่าง สามารถไปรวมกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านสังคม
 จึงมีโอกาสได้สร้างความสัมพันธ์กับสังคมและเป็นที่ยอมรับของสังคม จึงทำให้เป็นคนที่
 มีความเชื่อมั่นในตนเองและสนุกสนานรื่นเริงกว่าเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
 ต่ำซึ่งไม่มีเวลาและโอกาสที่จะมีกิจกรรมทางด้านสังคมไคมาก เนื่องจากฐานะทาง
 เศรษฐกิจของครอบครัวไม่สามารถอำนวยความสะดวกสบายให้ได้และยังต้องรับภาระ
 ในการช่วยบิดามารดาทำงานบ้าน จึงทำให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป ส่วน ซอเรนสัน
 (Sorenson 1964 : 274-278) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กจะเป็นผู้กล้าได้รับการยอมรับ
 จากกลุ่มเพื่อนและจะมีความสุขเมื่อถูกเพื่อนละเลยทอดทิ้ง เด็กที่มาจากครอบครัวที่มี
 ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมชั้นสูง จะมีความสุขและความสามารถในการสร้าง
 ความสัมพันธ์กับสังคมไคมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
 ชั้นต่ำ และเด็กมักจะเลือกเพื่อนที่มีระดับชั้นฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเดียวกัน
 นอกจากนี้ วอล์ฟ (Wolff 1960 : อ้างถึงใน ฉวี กาพย์ 2512 : 7) ยังได้ศึกษา
 เรื่องการปรับตัวของเด็กซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับฐานะทางสังคมมีคิต พบว่าลักษณะการ
 ปรับตัวของเด็กนั้น มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของบิดามารดาตลอดจน
 สภาพและความเป็นอยู่ทางบ้านหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวนั่นเอง

ฐานะทางสังคมมีอิทธิพลกับฐานะการเป็นผู้นำ

ฐานะทางสังคมมีอิทธิพลกับฐานะการเป็นผู้นำ เป็นเรื่องที่น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับจากการศึกษาของเบญจมาศ สุนทรสัมพันธ์ (2516 : 32) ที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากแบบทดสอบสังคมมีอิทธิพลกับความเป็นผู้นำของนักเรียนโรงเรียนพาณิชย์การพระนครหรืออยุธยา ศึกษาโดยใช้นักเรียนที่เป็นประธานนักเรียน รองประธานนักเรียน กรรมการนักเรียน หัวหน้าห้อง และรองหัวหน้าห้อง รวมทั้งหมด 20 คน ซึ่งถือเป็นนักเรียนที่มีความเป็นผู้นำสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวอีก 40 คน พบว่า คะแนนจากแบบทดสอบทางสังคมมีอิทธิพลสัมพันธ์กับคะแนนความเป็นผู้นำของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในต่างประเทศนั้น เจนนิงส์ (Jennings 1950 : 15) ได้ใช้สังคมมีอิทธิพลกับการเลือกหัวหน้าหรือผู้นำกลุ่มของนักเรียน พบว่า บุคคลที่เพื่อนนิยมชื่นชอบเป็นบุคคลที่ได้คะแนนสังคมมีอิทธิพลสูงและเพื่อนมีความประสงค์ให้เป็นหัวหน้าหรือผู้นำกลุ่มควมมาวิลเลียมสันและโฮลท์ (Williamson and Holt 1952 : 65-78) ซึ่งได้ศึกษาลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียนที่ใคร่เลือกให้เป็นผู้นำ พบว่าผู้ที่ใคร่เลือกให้เป็นผู้นำมีความสามารถในการเข้าสังคมและเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ๆ มากกว่าผู้ที่ไม่ได้เป็นผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับ อีสเนอร์เวอร์วิล (Verville 1968 : 394) ที่กล่าวว่าเด็กที่มีฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่ำหรือเด็กที่เข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนนั้นใช้วิธีการไม่เหมาะสมในการเข้ากับผู้อื่น มีความผิดแปลกไปจากแบบแผนอันเป็นที่ยอมรับในเรื่องการแต่งกาย และไม่ใคร่เลือกให้เป็นตัวแทน หรือผู้นำของกลุ่ม เมื่อมีการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง นอกจากนี้ นอร์ทเวย์ (Northway 1953 : 31) ได้กล่าวถึงเรื่องสังคมมีอิทธิพลที่เราสามารถที่จะใช้สังคมมีอิทธิพลศึกษาความเป็นผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสังคมมีอิทธิพลเป็นวิธีการหนึ่งที่สมาชิกในกลุ่มใช้เลือกบุคคลที่สมาชิกยอมรับว่ามีความสามารถเป็นผู้นำของเขาได้

ฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อความพอใจในรูปร่างหน้าตาตามการรับรู้ของเพื่อน

ในเรื่องของฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อความพอใจในรูปร่างหน้าตาตามการรับรู้ของเพื่อน ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ศึกษา แต่มักกล่าวถึงในรูปของรูปร่างหน้าตา เช่น กบิน ไตรทิพย์ (2523 : 44) ที่ใช้สังคมมีอิทธิพลศึกษาสภาพความสัมพันธ์ทางสังคมของนักเรียนในห้องเรียนโดยศึกษากับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดลพบุรี พบว่า นักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีสูง จะมีลักษณะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาในทางที่ดีกว่านักเรียนที่มีฐานะทางสังคมมีต่ำ โดยมีลักษณะต่าง ๆ ไปในทางบวก เช่น ในด้านลักษณะทางกายจะมีรูปร่างหน้าตาดี น่ารัก และแข็งแรงเรียบร้อย เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยนี้เป็นไปในทำนองเดียวกับ เควิก พี ออซูเบล (Ausubel 1958 : 478) ที่กล่าวถึงบุคคลซึ่งเข้ากับเพื่อนไม่ใคร่หรือไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคมว่าเนื่องมาจากเด็กพวกนี้ขาดความสามารถในทางสังคม ไม่มีความสนใจในทางสังคม และคุณสมบัติที่ทำให้เด็กมีฐานะทางสังคมมีสูง ได้แก่ ลักษณะทางบุคลิกภาพที่ดี เป็นคนคล่องแคล่ว ว่องไว ราวเรียง แต่งกายเรียบร้อย รูปร่างหน้าตาดี นอกจากนี้ การ์ริสัน (Garrison 1956 : 15) ยังได้กล่าวว่า เด็กวัยรุ่นชายชอบเปรียบเทียบตนเองกับเพื่อนรุ่นเดียวกันในเรื่องส่วนสูง น้ำหนัก ความแข็งแรง ส่วนเด็กวัยรุ่นหญิงสนใจในลักษณะของรูปร่างที่แสดงความเป็นหญิงและชอบเปรียบเทียบตนเองกับคนอื่น ๆ

ฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ

การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับฐานะทางสังคมมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพนั้น มีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก นั้นหนา ตุงคะเสน (2508 : 59-61) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การสำรวจความคิดเห็นของเด็กวัยรุ่น เกี่ยวกับลักษณะของเพื่อนที่ชอบและไม่ชอบ" โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 200 คน พบว่า ลักษณะของเพื่อนที่เด็กวัยรุ่นทั้งชายและหญิงชอบตรงกัน คือเพื่อนที่มีลักษณะ เป็นมิตร เข้ากับเพื่อนได้ และขยัน ส่วนลักษณะของเพื่อนที่เด็กวัยรุ่นชายและหญิงไม่ชอบตรงกัน คือลักษณะ โกรธง่าย ไม่มีความคิดริเริ่ม และไม่มีความสำเร็จในการทำงานในโรงเรียนและหมู่คณะ ส่วนบุคลิกเชิง เจริญยิ่ง และดวงเดือน พันธุมนาวิน (2518 : 70) ได้รายงานการวิจัยถึงอิทธิพลของ

สังคมต่อทัศนคติของวัยรุ่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 720 คน พบว่าทัศนคติในการเลือกคบเพื่อนของเด็กวัยรุ่นโดยเรียงลำดับความสำคัญไว้มีดังนี้คือ เพื่อนที่มีความประพฤติดี เพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนที่มีความสนใจตรงกัน เพื่อนที่เรียนดี และเพื่อนที่มีฐานะดี ตามลำดับ และลักษณะดังกล่าวจะมีอิทธิพลหรือมีบทบาทต่อการยอมรับจากเพื่อน รวมทั้งการยึดถือเป็นแบบฉบับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียนจิตต์ จิตตอารี (2519 : 79-80) ที่ทำการศึกษาดังกล่าวถึงการคบเพื่อนของนิสิตหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พบว่านิสิตทุกชั้นปี คือปีที่ 1 ถึง 4 ส่วนใหญ่นิยมคบเพื่อนที่มีลักษณะ 5 ลักษณะเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับคือ เพื่อนที่มีความประพฤติดี เพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือ เพื่อนที่มีความสนใจตรงกัน เพื่อนที่เรียนดี และเพื่อนที่มีฐานะดี นอกจากนี้ยังมีการวิจัยของ ปันนิตา นิลพิงงา (2527 : 45, 62-63) ที่พบว่าบุคลิกภาพที่วัดจากแบบสำรวจบุคลิกภาพที่แปลและดัดแปลงมาจาก California Personality Inventory เป็นตัวแปรที่สามารถรวมกับตัวแปรอื่น ๆ ในการจำแนกนักเรียน ที่มีฐานะทางสังคมแตกต่างกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีที่ 3 และ ปีที่ 6 เมื่อใช้เทคนิคการวิเคราะห์จำแนกประเภทแบบโดยตรง (Direct Method) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ตัวแปรทุกตัวที่องค์การศึกษาวาสามารถจำแนกกลุ่มตามที่ต้องการหรือไม่ และยังพบอีกว่าบุคลิกภาพด้านความมีอำนาจเนือยอ่อน ประสิทธิภาพทางสมอง ลักษณะรวมที่พบในคนส่วนมาก และการวางตัวในสังคมเป็นตัวแปรที่สำคัญรองลงไปจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับในการจำแนกกลุ่มนักเรียนที่มีฐานะทางสังคมแตกต่างกันในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในต่างประเทศนั้น อนาสตาซี และมิลเลอร์ (Anastasi and Miller 1949 : 43-50) พบว่านักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มที่ชอบบุคลิกลักษณะของเพื่อน ดังนี้คือ ท่าทางเป็นมิตร ภิรมยามารยาทดี ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะ ชอบฟังและเล่าเรื่อง ตลอดจนขัน และซื่อสัตย์ต่อเพื่อน ในขณะที่ นอร์ทเวย์ (Northway 1955 : 48) กล่าวถึงเด็กที่ถูกละเลยทอดทิ้งจากเพื่อนร่วมห้องหรือมีฐานะทางสังคมมิต่ำว่ามักเป็นพวกที่ชอบเก็บตัว ไม่สังคมกับคนอื่น ๆ ไม่สนใจการสมาคม เป็นคนขี้อาย ซลาดกัว ชอบเอะอะตึงตึง ชอบซัดแย้ง และไม่ชอบทำประโยชน์แก่หมู่พวก ส่วนออสซูเบล (Ausubel 1958 : 373) ใ้กล่าวถึงลักษณะบุคลิกภาพของเด็กที่มีฐานะทางสังคมมิต่ำสูงว่า เป็นคน

คลองแคว ราวเรียง อารมณ์มั่นคง ใจใจโต ซื่อสัตย์ ส่วนเด็กที่เพื่อนไม่ชอบ ไม่เป็น
 ที่ยอมรับทางสังคม หรือมีฐานะทางสังคมมีค่า มักจะมีลักษณะก้าวร้าว เห็นแก่ตัว
 ชอบเอะอะคุ้ยโม อวดหยิ่ง และอ่อนแอ หึ่งยังกล่าวถึงเด็กที่มีฐานะทางสังคมมีค่า
 ว่าเนื่องจากเด็กพวกนี้ขาดความสามารถในทางสังคม และไม่สนใจในทางสังคม
 นอกจากนี้ ฮอลล์และลินดีซี (Hall and Lindzey 1967 : 127-130) ก็
 กล่าวถึงการปรับตัวให้เข้ากับสังคม หรือให้เป็นที่ยอมรับของสังคมว่า บุคคลที่ปรับตัว
 เป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้ดี จะเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ดีกว่าคนที่ปรับตัวไม่ดีและยัง
 กล่าวว่า การยอมรับจากสังคมนี้ มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมบุคลิกภาพของบุคคลอย่างยิ่ง
 ยังมีนักจิตวิทยาอีกหลายท่าน เช่น ฟรอมม์ และเมอร์เรย์ (Fromm and Murray
 Cited by Hall and Lindzey 1967 : 157) ที่ได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญ
 ของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อพัฒนาการของบุคลิกภาพว่า การมีเพื่อนและการปรับ
 ตัวได้ดีทางสังคม ช่วยให้บุคคลมีความสุขและมีบุคลิกภาพที่ดี ส่วนในคานการศึกษาศาสตร์
 สัมพันธ์นั้น เกยวาร์ก (Guinouard 1962 : 438-442) ได้พบว่ามีความสัมพันธ์
 ระหว่างบุคลิกภาพกับคะแนนสังคมมีติของเด็กนักเรียนมัธยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ
 เด็กที่ไม่เป็นที่นิยมจากเพื่อนมีบุคลิกภาพที่แตกต่างไปจากเด็กที่เป็นที่นิยมของเพื่อน คือ
 ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ราวเรียง และไม่กระตือรือร้น เช่นเดียวกับ ริชาร์ด
 (Richard 1967 : อ้างถึงในดวงเดือน ไชยคำ 2512 : 10) ที่พบว่ามีความ
 สัมพันธ์ระหว่างฐานะทางสังคมมีติกับความมั่นคงทางบุคลิกภาพของนักเรียนโรงเรียน
 มัธยมแบบประสมในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกรอสแมน กับ โรทเคอร์
 (Grossman and Wrigther 1965 : 184-190) ที่ทำการศึกษาศาสตร์ความสัมพันธ์
 ระหว่างฐานะทางสังคมมีติกับบุคลิกภาพการปรับตัวในนักเรียนเกรด 6 ได้ข้อสรุปว่าผู้
 ที่มีฐานะทางสังคมมีติอยู่ในระดับสูง จะมีคะแนนที่วัดได้จากแบบสอบถามบุคลิกภาพ
 California Test of Personality สูงกว่าผู้ที่มีฐานะทางสังคมมีติอยู่ใน
 ระดับต่ำ และความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มีนัยสำคัญทางสถิติด้วย นอกจากนี้ คูเลน และ
 เบรท (Kuhlen and Bretsch 1947 : 122-132) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า
 การที่เด็กที่มีฐานะทางสังคมมีติต่ำเหล่านี้ มีบุคลิกภาพที่เพื่อนไม่ยอมรับอย่างรุนแรง
 นั้น อาจเนื่องมาจากการแสดงออกมากเกินไป แต่หาไรสมรรถภาพในการที่จะเข้าไป

มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ของกลุ่ม และยังมีลักษณะอื่น ๆ เช่น ความซาดกลัว ความอาย มีพฤติกรรมแบบหลีกหนี แยกตัวออกจากสังคม แสดงความไม่สนใจในทางสังคม และความหอคาลัยออกมาอย่างเห็นได้ชัด